

نگاهی به بازار ارز و طلا در سال ۱۳۸۵

احمد رضا ستاورز*

سال ۱۳۸۵ با افزایش قیمت‌های جهانی نفت و طلا و کاهش ارزش برابری دلار آمریکا در بازار مالی بین‌الملل همراه بود. میانگین سالیانه نرخ برابری دلار آمریکا در برابر یورو و پوند انگلیس در سال ۱۳۸۵ به محدوده ۰/۷۸ و ۰/۵۳ رسید که نسبت به سال قبل آن به ترتیب کاهشی معادل ۴/۸ و ۵/۳ درصد را نشان می‌دهد. کاهش سهم دلار آمریکا در سبد ذخایر ارزی کشورهای مختلف در نتیجه سقوط مداوم ارزش برابری دلار آمریکا از جمله وقایع مهم در این سال بوده است. در پی این جریانات، طلا به عنوان جانشین قوی برای دلار آمریکا در سبد ذخایر دارایی‌های کشورهای مختلف مطرح شد. میانگین سالیانه قیمت هر اونس طلا در بازار نیویورک در سال ۱۳۸۵ به محدوده ۶۵۲/۶ دلار آمریکا رسید که نسبت به سال قبل رشدی معادل ۳۷/۵ درصد داشت. با بررسی این تغییرات، به نظر می‌رسد که پس از سالها قدرت‌نمایی دلار آمریکا در بازارهای جهانی ارز، دوران افول آن فرا رسیده باشد.

واژه‌های کلیدی: قیمت سکه بهار آزادی، قیمت طلا و ارزهای معتبر، قیمت نفت خام، ذخایر ارزی.

۱. مقدمه

شاخصهای آماری بازارهای مالی بین‌المللی در سال ۱۳۸۵ نشان می‌دهد که میانگین قیمت سالیانه هر بشکه نفت خام سبد اوپک با ۱۳/۹ درصد افزایش نسبت به سال ۱۳۸۴ به ۶۰/۵۲ دلار آمریکا رسید. در پی افزایش قیمت‌های جهانی نفت در سال ۱۳۸۵، میانگین سالیانه قیمت هر اونس طلا در بازار نیویورک از ۴۷۴/۴ دلار آمریکا در سال ۱۳۸۴ با ۳۷/۵ درصد افزایش به حدود ۶۵۲/۶ دلار آمریکا در سال ۱۳۸۵ رسید. میانگین سالیانه نرخ برابری دلار آمریکا در بازار نیویورک در برابر یورو (پول واحد اروپایی) و پوند انگلیس به ترتیب از ۰/۸۲ و ۰/۵۶ در سال ۱۳۸۴ به ۰/۷۸ و ۰/۵۳ در سال ۱۳۸۵ رسید که به ترتیب کاهشی معادل ۴/۸ و ۵/۳ درصد داشت. به این ترتیب در یک نگاه کلی، در سال ۱۳۸۵ در بازارهای مالی بین‌المللی شاهد افزایش قیمت‌های جهانی نفت خام و طلا و کاهش نرخ برابری دلار آمریکا در مقابل ارزهای معتبری مانند یورو و پوند انگلیس بوده‌ایم. به نظر می‌رسد

* کارشناس گروه ارز معاونت امور اقتصادی، وزارت امور اقتصادی و دارایی

کسری تجاری فزاینده ایالات متحده و افزایش قیمت‌های جهانی نفت در سال ۱۳۸۵ مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر روند تغییرات و نوسان قیمت‌ها و برابریها در این سال بوده است. در بازارهای داخلی نیز میانگین سالیانه قیمت سکه طرح قدیم و جدید به ترتیب از ۱۲۲۷۶۰۰ و ۱۰۷۶۷۰۰ ریال در سال ۱۳۸۴ به ۱۶۵۵۱۶۰ و ۱۴۳۳۹۰۰ ریال در سال ۱۳۸۵ رسید که نشان‌دهنده رشدی معادل ۳۴/۸ و ۳۳/۲ درصد است. میانگین سالیانه قیمت هر دلار آمریکا و یورو از ۹۰۴۰/۹ و ۱۱۰۶۸/۴ ریال در سال ۱۳۸۴ به ۹۲۱۷/۱ و ۱۱۸۱۷/۹ ریال در سال ۱۳۸۵ رسید که به ترتیب نشان‌دهنده رشدی معادل ۱/۹ و ۶/۸ درصد است. میانگین سالیانه قیمت هر گرم طلای ۱۸ عیار در بازار تهران نیز از ۱۰۳۷۶۵ ریال در سال ۱۳۸۴ به ۱۴۰۱۳۵ ریال در سال ۱۳۸۵ رسید که دارای رشدی معادل ۳۵ درصد بوده است.

از نکات قابل ذکر در سال ۱۳۸۵ کاهش سهم دلار آمریکا در سبد ارزی کشورهای مختلف در پی کاهش روزافزون ارزش برابری دلار در بازارهای بین‌المللی می‌باشد. به نظر می‌رسد پس از سالها قدرت‌نمایی دلار آمریکا در بازارهای پولی و مالی، با ظهور قدرتهای اقتصادی اروپای واحد و چین، دوران افول و سقوط دلار در عرصه بین‌المللی فرار رسیده باشد.

۲. تحولات ماههای فروردین و اردیبهشت

روند حاکم بر فضای بازارهای مالی بین‌المللی در دو ماه اول سال ۱۳۸۵ نشان‌دهنده رشد فزاینده قیمت طلا و نفت و کاهش ارزش برابری دلار آمریکا در مقابل ارزهای معتبر است. تحلیلگران بازارهای مالی برای تبیین این تحولات عوامل زیر را مؤثر دانسته‌اند:

الف- افزایش تنش در پرونده هسته‌ای ایران موجب افزایش قیمت‌های جهانی نفت خام شده و با افزایش قیمت نفت خام، نگرانی از تورم در کشورهای صنعتی بالا می‌رود. در این شرایط تقاضا برای طلا به دلیل حفظ ارزش داراییهای ارزی افزایش یافته و در نهایت این امر به افزایش قیمت جهانی طلا منتهی می‌شود.

ب- در پی افزایش کسری تجاری آمریکا و مخالفت بانک مرکزی این کشور با افزایش نرخ بهره، نرخ برابری دلار آمریکا در بازارهای جهانی سیری نزولی گرفت و با کاهش ارزش برابری دلار آمریکا کشورهای مختلف برای حفظ ارزش داراییهای خود اقدام به خرید و ذخیره طلا کردند، به این ترتیب طی ماههای فروردین و اردیبهشت قیمت‌های جهانی طلا افزایش چشمگیری یافت.

کارشناسان بازارهای مالی با اعتقاد به از بین رفتن تدریجی موقعیت دلار آمریکا نزد سرمایه‌گذاران بین‌المللی و هجوم سرمایه‌گذاران به سمت طلا برای تبدیل دلار آمریکا به طلا را عامل مهم سقوط ارزش دلار و افزایش قیمت طلا در دو ماه نخست سال ۱۳۸۵ دانسته‌اند.

نگاهی به بازار ارز و طلا در سال ۱۳۸۵ ۸۹

در بازارهای داخلی ارز و طلا، قیمت سکه بهار آزادی طرح قدیم و جدید و قیمت فروش هر گرم طلای ۱۸ عیار نیز سیری صعودی به خود گرفت و همپای تحولات جهانی قیمت طلا افزایش یافت. میانگین ماهانه قیمت فروش سکه طرح جدید و قدیم به ترتیب با ۴/۶ و ۷/۸ درصد افزایش به ۱۵۴۰۲۸۸ و ۱۷۲۲۸۸۵ در اردیبهشت افزایش یافت. نمودارهای شماره ۱ و ۲، رشد قیمت طلا در فروردین و اردیبهشت را نشان می‌دهد.

نرخ برابری دلار آمریکا در بازار نیویورک در مقابل یورو، پوند انگلیس و ین ژاپن به ترتیب با ۴/۱، ۴/۸ و ۴/۵ درصد کاهش به ۰/۷۹۰۵، ۰/۵۴۳۴ و ۱۱۲/۷۵۶ در اردیبهشت ماه رسید. نمودارهای مربوط به نرخ برابری دلار آمریکا با سایر ارزهای معتبر کاملاً نشان‌دهنده کاهش ارزش برابری دلار آمریکا در برابر ارزهای یاد شده است.

در بازار ارز تهران میانگین قیمت فروش دلار آمریکا در این دو ماه، بدون تغییر در سطح ۹۱۶۰ ریال باقی ماند و قیمت فروش یکصد ین ژاپن، پوند انگلیس و یورو به ترتیب با ۴/۲، ۴/۸ و ۴/۲ درصد افزایش به ۸۰۶۹/۱، ۱۶۸۲۰/۹ و ۱۱۶۱۰ ریال رسید.

از نکات قابل ذکر در این دوره عقب‌نشینی آمریکا در منازعه مربوط به افزایش ارزش یوان در مقابل دلار و آزادسازی نرخ برابری یوان به سایر ارزهاست. تحلیلگران بازارهای مالی علت عقب‌نشینی آمریکا در این مورد را ضربه‌پذیری صادرات اتحادیه اروپا به چین، کندی توسعه تجاری در حوزه یورو و تضعیف ارزش و جایگاه یورو در بازارهای مالی می‌دانند.

۳. تحولات ماههای خرداد و تیر

بانک مرکزی آمریکا در ماه خرداد با اعلام این مطلب که «برای کنترل تورم، به سیاست افزایش نرخ بهره روی می‌آورد» باعث افزایش ارزش برابری دلار در مقابل سایر ارزها در بازارهای ارزی شد. به این ترتیب در ماههای خرداد و تیر با نوعی ثبات در بازارهای بین‌المللی برای دلار آمریکا در مقابل یورو، پوند انگلیس و ین ژاپن روبرو بودیم.

میانگین ماهانه قیمت نفت سبد اوپک طی این ماهها در حدود ۶۴ تا ۶۵ دلار بود که نوعی ثبات را در بازار نفت نشان می‌داد.

میانگین ماهانه قیمت هر اونس طلا در بازار نیویورک طی ماههای خرداد و تیر به ترتیب به ۶۱۸/۶ و ۶۲۱/۹ دلار رسید که نسبت به ماه قبل کاهش قابل توجه (۶۷۳/۸ دلار برای اردیبهشت) داشت و در این دوره نوعی ثبات را نشان می‌دهد. به این ترتیب در این دوره شاهد افزایش محدود ارزش برابری دلار در برابر سایر ارزها و ثبات نسبی در مورد قیمت‌های طلا و نفت بودیم.

لازم به یادآوری است که در اواسط تیرماه بانک مرکزی آمریکا نرخ بهره را در این کشور افزایش داد و به ۵/۲۵ درصد رسانید. علاوه بر این، بانک مرکزی اروپا و ژاپن نیز طی همین دوره

نرخ بهره خود را افزایش داده و به ترتیب به $2/75$ و $0/25$ درصد رساندند. در بازارهای داخلی ارز و طلا ثبات نسبی برقرار بود و از التهاب موجود در دوره قبل (فروردین و اردیبهشت) به نحو چشم‌گیری کاسته شده بود.

از نکات قابل توجه این دوره، پیوستن رسمی اسلوونی به حوزه یورو به عنوان سیزدهمین کشور عضو و افزایش $0/09$ درصدی ارزش برابری یوان در مقابل دلار آمریکا توسط دولت چین در این دوره است. همچنین در تیرماه سال ۱۳۸۵ دولت روسیه تمام کنترلها بر روی روبل را لغو کرد و روبل را کاملاً قابل تبدیل به تمامی ارزها کرد و به این ترتیب آزادسازی نرخ ارز در روسیه را به اجرا درآورد. آزمایش موشکی کره شمالی نیز از دیگر حوادث قابل ذکر بود که باعث افزایش همزمان ارزش طلا و دلار آمریکا در بازارهای جهانی شد و کاهش ارزش تمام ارزهای شرق آسیا را در پی داشت. یوان چین، دلار تایوان، وون کره جنوبی، ین ژاپن و سایر ارزهای شرق آسیا در پی شلیک شش فروند موشک کره شمالی در مقابل دلار آمریکا تضعیف شدند.

۴. تحولات ماههای مرداد و شهریور

میانگین ماهانه قیمت هر بشکه نفت خام سید اوپک در ماههای مرداد و شهریور سال ۱۳۸۵ در حدود $68/81$ و $68/89$ دلار آمریکا بود که نشان‌دهنده ثبات قابل توجهی در این دوره است.

میانگین ماهانه قیمت هر اونس طلا در بازار نیویورک از $631/8$ دلار آمریکا در مرداد به $602/7$ دلار در شهریور رسید که نشان‌دهنده کاهشی معادل $4/6$ درصد است. میانگین ماهانه نرخ برابری دلار آمریکا در مقابل پوند انگلیس و یورو طی این دوره تقریباً ثابت بود و در مقابل ین ژاپن افزایش قابل توجهی یافت. به این ترتیب طی دوره یادشده با کاهش قیمت جهانی طلا و تثبیت قیمتهای جهانی نفت و نرخ برابری دلار آمریکا روبرو بودیم.

در مرداد سال ۱۳۸۵ بانک مرکزی اروپا نرخ بهره منطقه یورو را افزایش داد و به سه درصد رسانید. بانک مرکزی انگلیس نیز به منظور مقابله با تورم در این کشور، نرخ بهره را به میزان $0/25$ درصد افزایش داد و به $4/75$ درصد رسانید.

میانگین ماهانه قیمت فروش سکه بهار آزادی طرح جدید و قدیم در بازار تهران از حدود 1427750 و 1649318 ریال در مرداد ماه به 1372850 و 1604211 ریال در شهریور رسید که مبین کاهشی معادل $3/8$ و $2/7$ درصد بود. به نظر می‌رسد که کاهش قیمت سکه طی این دوره تحت تأثیر کاهش قیمتهای جهانی طلا در همین دوره بوده است.

میانگین ماهانه قیمت فروش دلار آمریکا، یورو و پوند انگلیس در بازار تهران با افزایش محدودی روبرو شد. نمودارهای مربوط به قیمت ارز در بازار تهران به خوبی رشد محدود قیمتها را نشان می‌دهد.

تهاجم و ناکامی ارتش اسرائیل در جنوب لبنان از وقایع مهم این دوره محسوب می‌شود و چون این تهاجم با شکست سریع ارتش اسرائیل به پایان رسید، تأثیرات محدودی را از خود در بازارهای جهانی بر جای گذارد. همچنین در بازارهای مالی بین‌المللی، بانکهای مرکزی کشورهای ایتالیا چین، قطر، امارات، سوئد و برخی دیگر از کشورها بخشی از ذخایر خود را به ارزهای دیگر نظیر یورو تبدیل کردند. تحلیلگران اقتصادی بی‌اعتباری دلار آمریکا را بیشتر حاصل کسری تجاری فزاینده این کشور می‌دانند که این کسری تجاری نیز از افزایش واردات از چین سرچشمه می‌گیرد.

۵. تحولات ماههای مهر، آبان و آذر

میانگین ماهانه قیمت هر بشکه نفت خام سبک اوپک از ۶۸/۸۱ دلار آمریکا در شهریور با سیری نزولی به ۵۷/۹۵ دلار در آذر رسید که مبین کاهشی معادل ۱۵/۷ درصد است. نرخ برابری دلار آمریکا در بازار نیویورک در مقابل یورو، پوند انگلیس و ین ژاپن طی دوره پاییز ۱۳۸۵ به ترتیب با ۴/۴، ۳/۹ و ۱/۴ درصد کاهش به ۰/۷۵۵۸، ۰/۵۱۱۷ و ۱۱۶/۶۹ در آذر ماه رسید.

میانگین ماهانه قیمت هر اونس طلا در بازار نیویورک از ۵۸۷/۵۴ دلار آمریکا در مهر با سیری صعودی به ۶۳۱/۲۷۷ دلار در آذرماه رسید که مبین رشدی معادل ۷/۵ درصد است. به این ترتیب طی این دوره سه ماهه در بازارهای مالی بین‌المللی شاهد افزایش قیمت جهانی طلا، کاهش قیمت جهانی نفت و کاهش نرخ برابری دلار آمریکا در مقابل ارزهای معتبری مانند یورو، ین و پوند انگلیس بودیم. در این دوره بانک مرکزی اروپا و انگلیس نرخ بهره را افزایش دادند و به ترتیب به ۳/۵ و ۵ درصد رساندند.

برگزاری انتخابات کنگره در ایالات متحده آمریکا و پیروزی دموکراتها از مهم‌ترین اخبار تأثیرگذار بر روی تحولات بازارهای مالی طی دوره سه ماهه پاییز بوده است. کارشناسان، کاهش ارزش برابری دلار آمریکا و افزایش قیمت جهانی طلا در آبان را نتیجه پیروزی دموکراتها در کنگره آمریکا دانسته‌اند. به دنبال این پیروزی، موج تازه‌ای از جدل‌های اقتصادی و سیاسی بین مقامات آمریکایی و چینی بر سر آزادسازی نرخ برابری یوان-دلار آغاز شد.

موافقت مقدماتی برای تشکیل بزرگترین بازار مالی جهان در پاییز صورت پذیرفت و بدین ترتیب در صورت ادغام بازار بورس نیویورک و یورونکست^۱، هر دو بازار با مدیریت واحد اداره خواهند شد و محل استقرار آن در شهر آمستردام خواهد بود. از دیگر وقایع قابل ذکر، پیوستن رومانی و بلغارستان به اتحادیه اروپاست. به این ترتیب با پیوستن این دو کشور، مجموع اعضای کشورهای اتحادیه اروپا به ۲۵ کشور رسید و جمعیت آن نیز از مرز ۵۰۰ میلیون نفر گذشت.

میانگین ماهانه قیمت فروش دلار آمریکا، یورو و پوند انگلیس و یکصدین ژاپن در دوره سه ماهه پاییز در بازار تهران با سیری صعودی به ترتیب به ۹۲۴۸/۵، ۱۲۱۸۹/۶، ۱۸۰۳۶/۵ و ۷۸۵۲/۳ در آذر رسید که رشدی معادل ۰/۳۳، ۴/۲، ۴ و ۰/۹ درصد داشت.

میانگین ماهانه قیمت فروش سکه بهار آزادی طرح جدید و هر گرم طلای ۱۸ عیار در بازار تهران طی دوره پاییز با سیری صعودی به ترتیب به ۱۴۰۴۴۴۲ و ۱۴۱۷۶۰/۵ ریال در آذر رسید که رشدی معادل ۴/۱ و ۶/۶ درصد را نشان می‌دهد. به نظر می‌رسد که افزایش بهای سکه و طلا در بازار تهران در پاییز ناشی از افزایش قیمت جهانی طلای این دوره بوده است. در آذرماه ۱۳۸۵ برآورد قیمت واقعی سکه بالاتر از قیمت فروش سکه طرح جدید بوده و این امر نشان می‌دهد که قیمت سکه به دلیل کاهش شدید تقاضای سفته‌بازی پایین‌تر از قیمت‌های واقعی آن بوده است.

۶. تحولات دی

با نگاهی به شاخصهای آماری بازارهای مالی بین‌المللی در دیماه ۱۳۸۵ می‌بینیم که میانگین ماهانه قیمت هر بشکه نفت خام سید اوپک از ۵۷/۹۵ دلار آمریکا در آذر به ۵۰/۷۳ دلار در دی رسیده است که نشان‌دهنده کاهشی معادل ۱۲/۵ درصد است. میانگین ماهانه قیمت هر اونس طلا در بازار نیویورک از ۶۳۱/۳ دلار آمریکا در آذر به ۶۲۵/۸ دلار در دی رسید که کاهشی معادل ۰/۹ درصد را نشان می‌دهد.

نرخ برابری دلار آمریکا در بازار نیویورک در مقابل یورو، پوند انگلیس و ین ژاپن از متوسط ماهانه ۰/۷۵۵۸، ۰/۵۱۱۷ و ۱۱۶/۶۸ در آذر به ترتیب به ۰/۷۶۴۸، ۰/۵۱۰۹ و ۱۱۹/۴۴ در دیماه رسید که بیان‌کننده نوسانی معادل ۱/۲، ۰/۱- و ۲/۳۵ درصد است. به این ترتیب در دیماه ۱۳۸۵ در بازارهای مالی بین‌المللی شاهد کاهش قیمت‌های جهانی نفت، طلا و رشد نسبی نرخ برابری دلار آمریکا در مقابل ارزهای معتبر بوده‌ایم.

با نگاهی به روند تغییرات شاخصهای یادشده در بازارهای مالی درمی‌یابیم که عامل اصلی این نوسانها کاهش قیمت‌های جهانی نفت خام طی این ماه بوده است. با کاهش قابل توجه قیمت‌های جهانی نفت، قیمت‌های جهانی طلا نیز سیری نزولی به خود گرفت و به میانگین ۶۲۵/۸ دلار رسید. به این ترتیب با کاهش قیمت‌های جهانی نفت و طلا در دیماه، نرخ برابری دلار آمریکا در بازار نیویورک نسبت به ماه قبل در مقابل ارزهای معتبری مانند یورو، یوان چین و ین ژاپن افزایش یافت.

تحلیلگران بازار نفت مخالفت کشورهای عربستان، کویت و قطر با سیاست‌های نفتی اعلام شده از سوی اوپک در پی سفر کاندولیزا رایس^۱ وزیر امور خارجه آمریکا به منطقه را مهم‌ترین عامل کاهش قیمت‌های جهانی نفت در این ماه می‌دانند. لازم به یادآوری است که وزیران نفت کشورهای

یاد شده با برگزاری اجلاس فوق العاده اوپک به منظور کاهش سقف تولید و کنترل قیمت‌های جهانی نفت مخالفت کردند. میانگین روزانه قیمت هر بشکه نفت خام سبک اوپک در روز ۱۷ ژانویه مقارن با ۲۷ دیمه به حدود ۴۷/۹۲ دلار آمریکا رسید که طی چند ماه گذشته پایین‌ترین سطح قیمت بوده است. از سوی دیگر با پیروزی دموکراتها در انتخابات کنگره آمریکا، درگیری شدیدی میان دولت این کشور و کنگره بر سر سیاستهای نفتی آغاز شد. دولت جورج بوش با اعطای معافتهای مالیاتی به شرکتهای نفتی و صدور مجوز برای اکتشاف و استخراج نفت سعی در حمایت از صنایع نفت و گاز در این کشور را دارد ولی کنگره این کشور با ابراز مخالفت با این سیاستها، حمایت از محیط زیست و اکوسیستم را مستمسک خود قرار داده است. از آنجایی که آمریکا بزرگترین مصرف کننده نفت در دنیا می‌باشد نتیجه درگیری در سیاستهای نفتی این کشور در میان کنگره و دولت آمریکا در آینده تغییرات قیمت‌های جهانی نفت، کاملاً تأثیر گذار است.

تحلیلگران نفتی ناهماهنگی کشورهای عرب تولیدکننده نفت با تصمیمات کاهش تولید اوپک و هماهنگی آمریکا و چین در کاهش تقاضا در بازارهای جهانی نفت در دیمه را از مهم‌ترین عوامل سقوط قیمت‌های جهانی نفت دانسته‌اند.

از اخبار مهم بازارهای ارزی، تصمیم بانکهای مرکزی شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس در تبدیل حدود ۵۰ میلیارد دلار از ذخایر ارزی دلاری این کشورها به سایر ارزهای معتبر نظیر یورو است. شبکه مالی خاورمیانه و آفریقای شمالی، مجموع دارایی این کشورها را ۲۵۰ میلیارد دلار اعلام کرده که حدود ۷۰ درصد آنها به صورت دلار نگهداری می‌شود.

رئیس بانک مرکزی امارات طی اظهاراتی گفته است که «از ماه مارس آینده معاملات بانکهای مرکزی کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس بر حسب یورو صورت می‌پذیرد». بانک مرکزی انگلیس در دیمه (یازدهم ژانویه) نرخ بهره کلیدی خود را افزایش داد و به ۵/۲۵ درصد رسانید. در این حالت نرخهای بهره در انگلیس و آمریکا به سطح یکسانی رسید. به این ترتیب دلار آمریکا بخشی از مزیت خود را که عبارت از بازده بالاتر نسبت به پوند انگلیس بود، از دست داد. به عبارت دیگر علت مهم کاهش ۰/۱ درصدی ارزش برابری دلار آمریکا در مقابل پوند انگلیس در دیمه، افزایش نرخ بهره توسط بانک مرکزی انگلیس بود. تحلیلگران بازارهای ارزی کاهش ۱/۲ درصدی ارزش برابری یورو در مقابل دلار آمریکا را در دیمه نتیجه عوامل زیر دانسته‌اند:

- کاهش قیمت‌های جهانی نفت که به موجب آمارهای منتشر شده موجب بهبود موازنه تجاری آمریکا شده است.

- اظهارات رئیس بانک مرکزی اروپا در راستای افزایش ندادن نرخ بهره منطقه یورو در ماه فوریه.

- منتفی شدن احتمال کاهش نرخ بهره کلیدی آمریکا.

بر طبق آمار منتشر شده کسری موازنه تجاری آمریکا در طی شش ماه گذشته با ۱۵/۵ درصد کاهش به ۵۸/۲۳ میلیارد دلار در ماه نوامبر (۲۰۰۷) رسید. رویترز پیش‌بینی کرد که «طی ماههای آینده (پس از نوامبر ۲۰۰۷) با افزایش قیمت‌های جهانی طلا و نفت، نرخ برابری دلار آمریکا در بازارهای بین‌المللی کاهش یابد».

قیمت فروش دلار آمریکا، پوند انگلیس در بازار تهران طی دی ماه به ترتیب با ۰/۱ و ۰/۲ درصد افزایش به حدود ۹۲۵۹ و ۱۸۰۷۹ ریال رسید. یورو واحد پول اروپا طی همین زمان در بازار تهران با ۰/۶ درصد کاهش به ۱۲۱۱۴ ریال رسید.

میانگین ماهانه قیمت فروش سکه بهار آزادی طرح جدید در بازار تهران در دی با ۰/۷ درصد افزایش به حدود ۱۴۱۴۲۵۰ ریال رسید. میانگین ماهانه برآورد قیمت سکه بهار آزادی طرح جدید در همین دوره حدوداً ۱۴۱۲۲۳۸ ریال بود که تقریباً با میانگین قیمت فروش سکه طرح جدید تطابق داشت. به نظر می‌رسد که کاهش تقاضای سفته‌بازی برای سکه، نزدیک شدن ایام عزاداری محرم و صفر و روند نزولی قیمت طلا در بازارهای جهانی از دلایل افت نسبی قیمت انواع سکه در بازار تهران بوده است. قیمت فروش هر گرم طلای ۱۸ عیار در بازار تهران به ۱۴۰۹۲۷ ریال رسید که نسبت به ماه قبل (آذر) کاهش ۰/۶ درصدی را نشان می‌داد.

تحلیلگران اقتصادی در آن دوره پیش‌بینی می‌کردند که دلیل بی‌اعتمادی بازار نسبت به دورنمای وضع دلار آمریکا، قیمت‌های جهانی طلا در ماههای آینده (پس از دیماه ۱۳۸۵) افزایش یابد. در این راستا به نظر می‌رسد که فرا رسیدن جشنهای دهه فجر انقلاب اسلامی و فرا رسیدن سال نو می‌تواند تأثیر مختصری بر روند افزایشی قیمت سکه و طلا در بازارهای داخلی ایجاد کند.

۷. تحولات بهمن و اسفند

با نگاهی به روند تغییرات شاخصهای آماری در بازارهای مالی بین‌المللی طی این دوره می‌بینیم که میانگین ماهانه قیمت هر بشکه نفت خام سبک اوپک از ۵۲ دلار آمریکا در بهمن به ۵۶/۹ دلار در اسفند رسید که مبین رشدی معادل ۹/۴ درصد است. میانگین ماهانه قیمت هر اونس طلا در بازار نیویورک از ۶۵۳/۸ دلار آمریکا در بهمن ماه به ۶۵۸/۴ دلار در اسفندماه رسید که رشدی معادل ۰/۷ درصد را نشان داد. نرخ برابری دلار آمریکا در بازار نیویورک در مقابل یورو و ین ژاپن به ترتیب با ۱/۴ و ۲/۴ درصد کاهش به ۰/۷۵۸۹ و ۱۱۸/۱ در اسفندماه رسید و در مقابل پوند انگلیس با یک درصد افزایش به ۰/۵۱۵۱ رسید.

به این ترتیب در بازارهای مالی بین‌المللی شاهد افزایش قیمت‌های جهانی نفت و طلا و کاهش نسبی نرخ برابری دلار آمریکا در مقابل ارزهای معتبری مانند یورو و ین بوده‌ایم. با توجه به روند نوسان شاخصهای یادشده، به نظر می‌رسد که روند صعودی قیمت‌های جهانی نفت در ماههای بهمن و

اسفند تأثیرات مهمی در این تحولات داشته باشد. تحلیلگران بازار انرژی مسائل مربوط به پرونده هسته‌ای ایران، سردی هوا و زمستان ناپایدار در آمریکا و کانادا، بروز مشکلات در برخی از پالایشگاههای آمریکا را از عوامل مهم در افزایش قیمت‌های جهانی نفت خام در این دوره دانسته‌اند. با افزایش قیمت‌های جهانی نفت خام در این دوره، نرخ هر اونس طلا نیز در بازارهای جهانی سیری صعودی یافت. میانگین ماهانه هر اونس طلا در بازار نیویورک از ۶۲۵/۸ دلار آمریکا در دیماه به ۶۵۸/۴ دلار در اسفندماه افزایش یافت که نشان‌دهنده رشدی معادل ۵/۲ درصد است. تحلیلگران اقتصادی افزایش قیمت‌های جهانی نفت خام، چشم‌انداز ضعیف نرخ برابری دلار آمریکا در بازارهای جهانی در میان‌مدت در پی رشد کسری تجاری در این کشور و مقاومت ایران در خصوص سیاست‌های اتخاذ شده در مورد انرژی هسته‌ای را از عوامل مهم در رشد قیمت‌های طلا در بازارهای بین‌المللی می‌دانند.

طبق گزارش دپارتمان تجاری آمریکا، کسری تجاری این کشور در دیماه به میزان غیرمنتظره‌ای ۶۱/۲ میلیارد دلار رشد داشته است. کسری تجاری آمریکا در سال ۲۰۰۶ میلادی به رقم خیره‌کننده ۷۶۳ میلیارد و ۶۰۰ میلیون دلار رسید که نسبت به سال ۲۰۰۵ میلادی حدود ۶/۵ درصد رشد را نشان می‌دهد.

در این دوره بانک مرکزی ژاپن، نرخ بهره را در آن کشور افزایش داد و به رقم ۰/۵ درصد رساند. در پی این عمل، نرخ برابری ین در مقابل دلار آمریکا و بیشتر ارزهای معتبر افزایش یافت. نرخ برابری دلار آمریکا در مقابل ین ژاپن که به میزان ۱۲۲ رسیده بود با سیری نزولی تا ۱۱۵/۴۲ کاهش یافت. از آن جایی که اقتصاد ژاپن بر پایه صادرات بنا شده است، افزایش ارزش برابری ین در بازارهای مالی جهانی، خوشایند ژاپنی‌ها نیست.

در ادامه روند جنگ تجاری میان یوان چین و دلار آمریکا طی دوره مورد بررسی، وزرای دارایی هفت کشور صنعتی در نشست خود در آلمان، خواستار اعمال فشار بیشتر بر چین به منظور آزادسازی نرخ ارز و مهار مازاد تجاری روزافزون در این کشور شدند. کنگره آمریکا نیز در اواسط اسفند، ضمن فراخواندن هنری پاولسون^۱ وزیر خزانه داری، خواستار ارائه توضیحات در مورد اقدامات انجام گرفته در خصوص پیگیری مسئله کسری تجاری رو به رشد این کشور با چین شد. چین با پایین نگه داشتن نرخ برابری یوان در مقابل دلار آمریکا، جریان صادرات آمریکا به این کشور را مختل کرد و تلاش‌های فراوان آمریکا در دو سال گذشته برای آزادسازی کامل نرخ برابری یوان به دلار را بی‌نتیجه گذاشت. مقامات آمریکایی عقیده داشتند که نرخ برابری یوان به دلار باید حداقل ۴۰ درصد افزایش پیدا کند.

میانگین ماهانه قیمت فروش دلار آمریکا، یورو، دلار کانادا و یکصد ین ژاپن به ترتیب با ۰/۳، ۱/۵، ۰/۵ و ۲ درصد افزایش در بازار تهران به ۹۲۹۸، ۱۲۲۷۱، ۸۰۳۹ و ۷۷۹۸ ریال رسید. متوسط ماهانه قیمت فروش سکه طرح جدید، قدیم و هر گرم طلای ۱۸ عیار در بازار تهران طی دوره مورد بررسی به ترتیب با ۳/۴، ۵/۳ و ۲/۱ درصد افزایش به ۱۵۳۵۷۰۶، ۱۸۰۳۹۴۱ و ۱۴۸۸۳۹ ریال رسید. فرار رسیدن جشنهای سالگرد پیروزی انقلاب و سال نو باعث شد تا قیمت‌های طلا و سکه در بازار تهران رشدی بالاتر از قیمت‌های جهانی طلا را تجربه کند.

با تصویب آیین‌نامه‌ای در تاریخ ۹ دی ۱۳۸۵ در شورای پول و اعتبار، صلاحیت شرکت‌های تضامنی صرافی تأیید شد که بر مبنای آن مصوبه، این شرکتها در زمینه حواله‌های ارزی می‌توانند فعال شوند. همچنین بانکها نیز می‌توانند با ایجاد شرکت مستقل سهامی خاص، در امور صرافیهایی تضامنی علاوه بر امور حواله‌ای بانکی فعالیت کنند. چنانچه ارزی از طرف یکی از بانکهای داخلی دارای مجوز، به خارج از کشور حواله شود و به هر دلیلی مشکلی در حواله ارز به وجود آید، بازپرداخت ارز مربوط تضمین شده است. چنانچه افرادی بخواهند از طریق صرافی‌ها و افراد بدون مجوز اقدام به حواله ارز از کشور کنند، مشمول قانون پول‌شویی خواهند شد. به گفته برخی از صرافان فعال در تهران پیش از تحریم‌های مالی شورای امنیت سازمان ملل و به دنبال انتخاب یورو به عنوان ارز مهم در سبد ارزی کشور، حواله‌های ارزی به یورو صادر می‌شد و سپس یورو در کشورهای همسایه مانند امارات به دلار تبدیل می‌گردید. نشریه «انتشارات بانک مرکزی» لندن بر اساس نتایج یک بررسی در اسفندماه ۱۳۸۵ اعلام کرد که ۹۰ درصد از ۴۷ بانک مرکزی مورد مطالعه، تصمیم دارند تا سهم دلار آمریکا را در ذخایر ارز خارجی خود کاهش داده و سهم سایر ارزها را در این ذخایر افزایش دهند. ۲۲ بانک مرکزی از ۴۷ بانک مرکزی یادشده نیز اعلام کرده‌اند که جاذبه سرمایه‌گذاری طلا به عنوان بخشی از ذخایر خارجی، افزایش یافته است.

با ادامه روندهای گذشته طی نه ماهه اول سال ۱۳۸۶ و به دنبال تشدید تنش در پرونده هسته‌ای کشورمان، در بازارهای مالی بین‌المللی شاهد افزایش قیمت‌های جهانی نفت، کاهش ارزش برابری دلار آمریکا و افزایش قیمت‌های جهانی طلا بودیم.

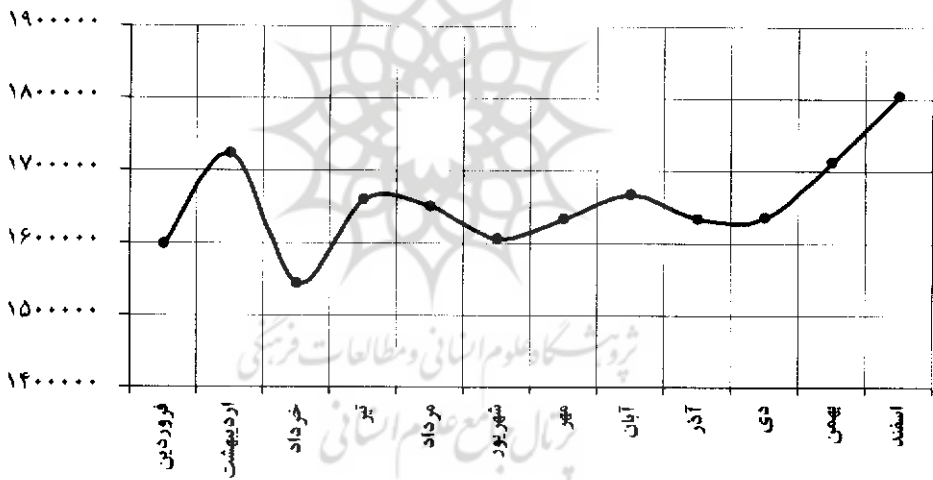
۸. نتیجه‌گیری

در سال ۱۳۸۵ با افزایش قیمت جهانی نفت خام، نگرانی از تورم در کشورهای صنعتی بالا گرفت. این امر در کنار کاهش ارزش دلار آمریکا، تقاضا برای طلا به منظور حفظ ارزش داراییهای ارزی را افزایش داد و در نهایت به افزایش قیمت جهانی طلا منتهی شد. کاهش ارزش دلار نیز از یک سو

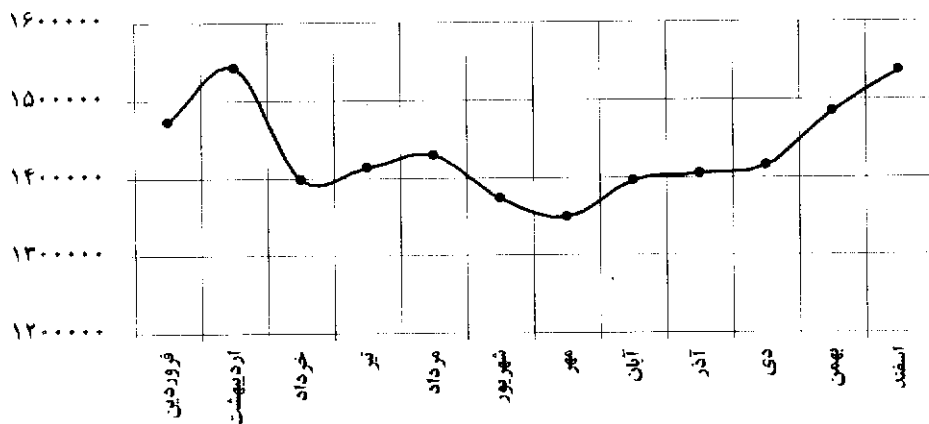
نگاهی به بازار ارز و طلا در سال ۱۳۸۵ ۹۷

به کاهش سهم دلار در ذخایر ارزی کشورهای مختلف جهان انجامید و از سوی دیگر موجب تعدیل ارزش واقعی درآمدهای نفتی کشورهای صادرکننده نفت گردید. کارشناسان بازارهای مالی معتقد به از بین رفتن تدریجی موقعیت دلار آمریکا نزد سرمایه‌گذاران بین‌المللی هستند و هجوم سرمایه‌گذاران به سمت طلا برای تبدیل دلار آمریکا به طلا و کاهش سهم دلار در ذخایر بین‌المللی کشورهای مختلف را در همین راستا ارزیابی می‌کنند. برآیند روندهای یاد شده برای کشور، افزایش درآمدهای نفتی و افزایش قیمت طلا و سکه بهار آزادی متناسب با افزایش قیمت‌های جهانی طلا بود. به علاوه اگر چه ارزش اسمی اغلب ارزهای خارجی در برابر ریال در سال ۱۳۸۵ با نرخ ملایمی افزایش یافت، به دلیل تورم داخلی کشور عملاً ارزش واقعی پول ملی در مقابل ارزهای مختلف در این سال تقویت شد.

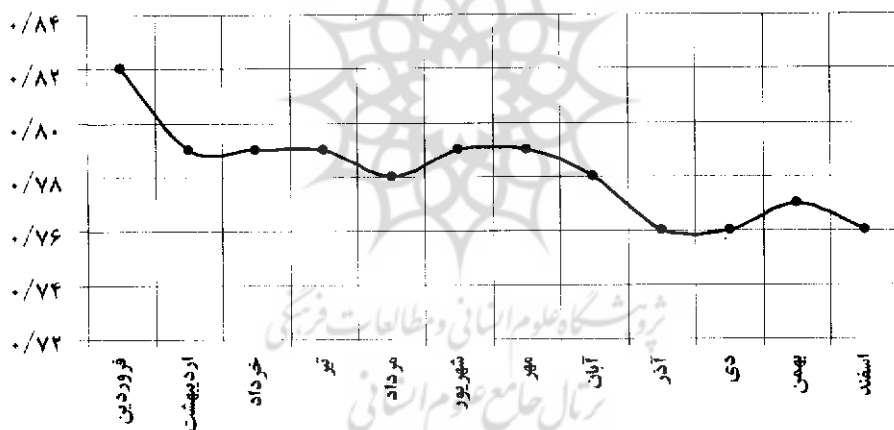
نمودار ۱. میانگین ماهانه قیمت سکه بهار آزادی (طرح قدیم) در بازار تهران در سال ۱۳۸۵ (ریال)

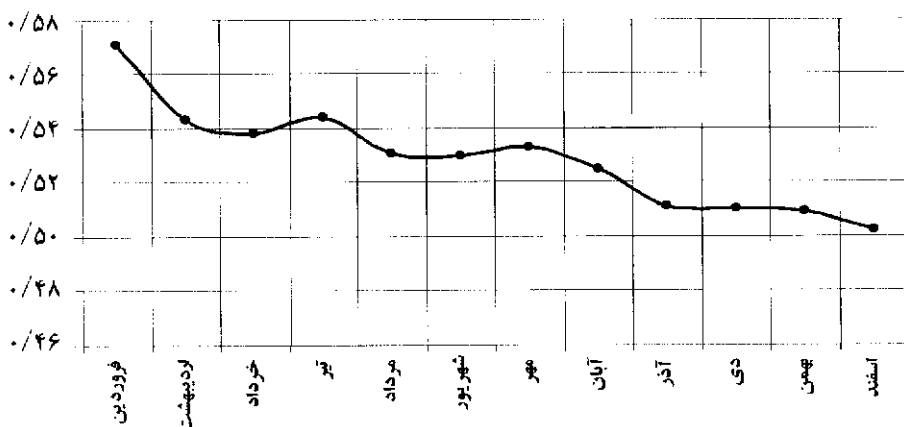
نمودار ۲. میانگین ماهانه قیمت سکه بهار آزادی (طرح جدید) در بازار تهران در سال ۱۳۸۵ (ریال)

نمودار ۳. میانگین ماهانه نرخ برابری دلار آمریکا در مقابل یورو در بازار نیویورک (سال ۱۳۸۵)

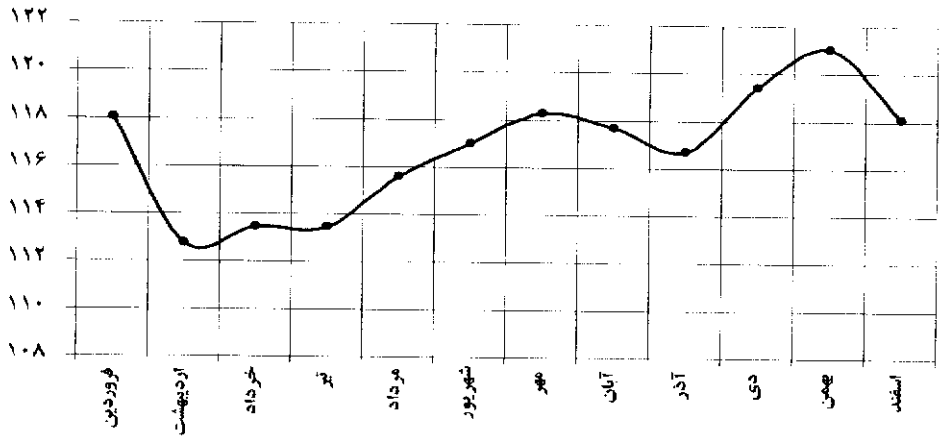

نمودار ۴. میانگین ماهانه نرخ برابری دلار آمریکا در مقابل پوند انگلیس در بازار نیویورک (سال ۱۳۸۵)

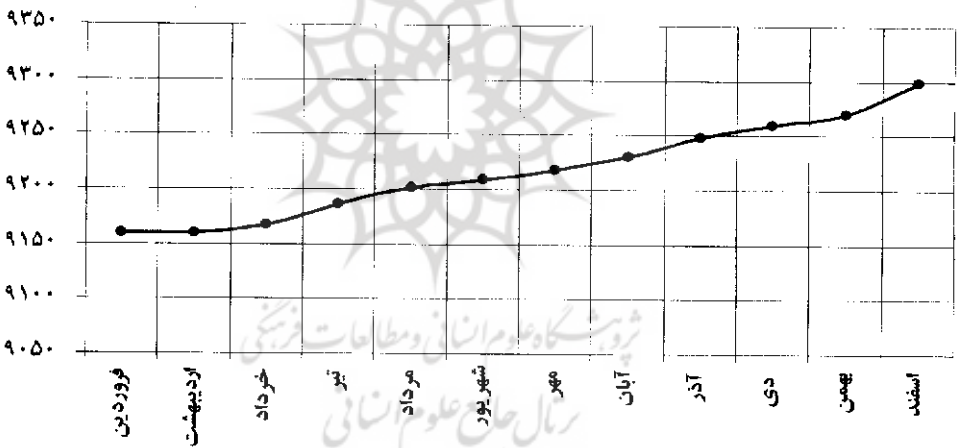

نگاهی به بازار ارز و طلا در سال ۱۳۸۵ ۹۹

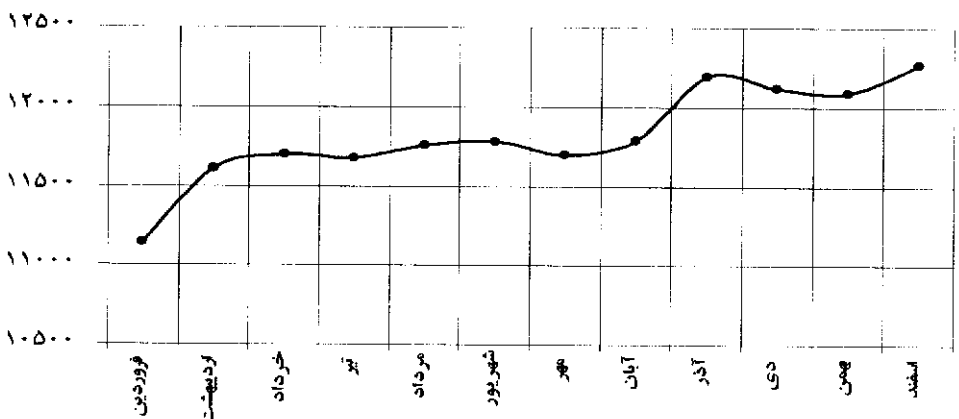
نمودار ۵. میانگین ماهانه نرخ برابری دلار آمریکا در مقابل ین ژاپن در بازار نیویورک (سال ۱۳۸۵)

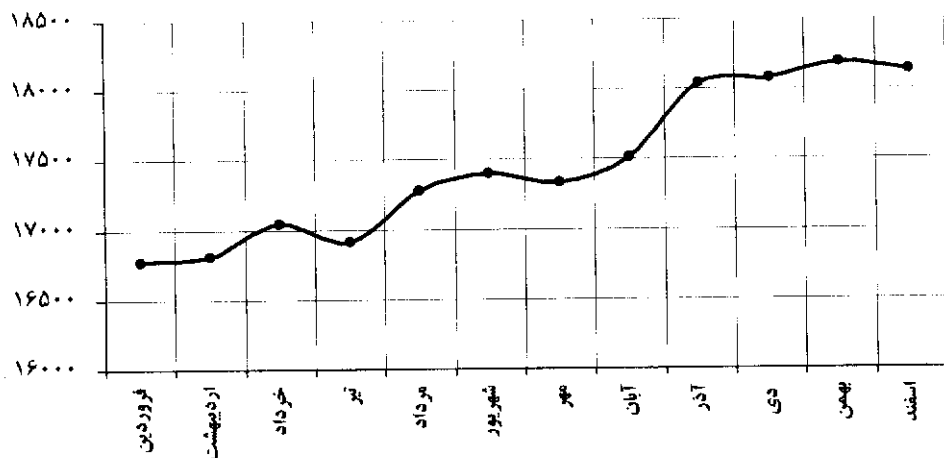
نمودار ۶. میانگین ماهانه قیمت دلار آمریکا در بازار تهران سال ۱۳۸۵ (ریال)

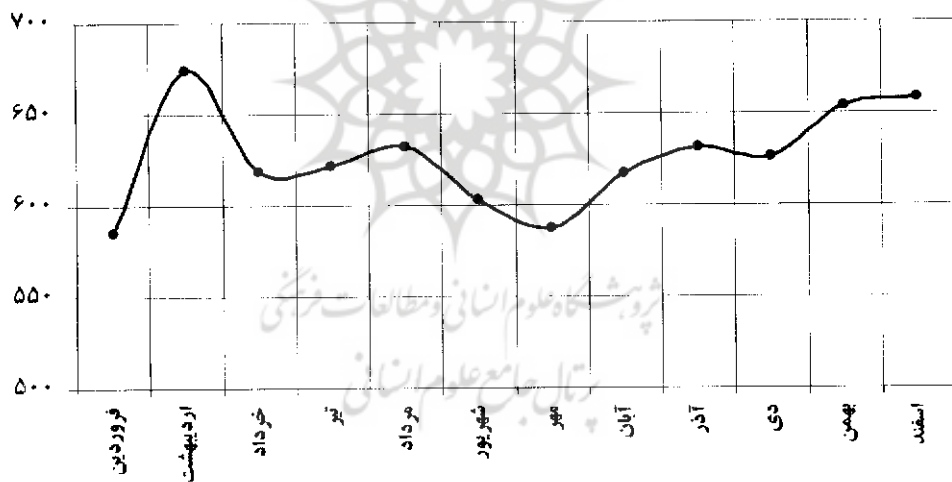
نمودار ۷. میانگین ماهانه قیمت یورو در بازار تهران در سال ۱۳۸۵ (ریال)

نمودار ۸. میانگین ماهانه قیمت یکصد ین ژاپن در بازار تهران سال ۱۳۸۵ (ریال)

نمودار ۹. میانگین ماهانه قیمت هر انس طلا در بازار نیویورک در سال ۱۳۸۵ (دلار آمریکا)

نگاهی به بازار ارز و طلا در سال ۱۳۸۵ و ۱۰۱

منابع

الف) فارسی

اداره مطالعات و سازمانهای بین المللی بانک مرکزی (۱۳۸۵)، «گزارشهای بررسی وضع اقتصادی و ارزی کشورهای عمده».

دفتر تحقیقات و سیاستهای پولی، بازرگانی و خدمات (۱۳۸۵)، «اطلاعات روزانه مربوط به آمارهای نرخ اسعار خارجی، طلا، نفت خام و سکه بهار آزادی»، معاونت امور اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارایی.

ب) سایتهای اینترنتی

www.kitco.com/2006-2007

www.opec.org/2006-2007

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی